

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 26 marca 2019 r.

ZP-NKWR.431.2.19.2019.GK

Pani
Katarzyna Roman - Cwynar
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Męcince

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 11 – 12 marca 2019 r. na podstawie art. 186 pkt 3 lit. a) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. 2018 r. poz. 998 ze zm.) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Grzegorz Kownacki – inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu kontrolerów oraz Emilia Molska - Kaźmierczak – inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Męcince, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy w okresie od 1 kwietnia 2018 r. do dnia 11 marca 2019 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 13 grudnia 2018 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem kontroli na I półrocze 2019 r.

W okresie objętym kontrolą, funkcję Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Męcince pełniła Pani Katarzyna Roman - Cwynar, będąca odpowiedzialną za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z uchybieniami, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Kontrola została odnotowana w „*Rejestrze kontroli w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Męcince*” pod numerem 1. Postępowanie kontrolne przeprowadzono

na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez Panią Katarzynę Roman - Cwynar.

(dowód: akta kontroli str. 48, 50)

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Uchwałą nr XIII/75/2012 Rady Gminy Męcinka z dnia 17 lutego 2012 r. nadano statut Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Męcince. Z przedmiotowego dokumentu wynikało, iż Ośrodek został wyznaczony do realizacji zadań gminy wskazanych w ustawie. Zarządzeniem Nr 1/2012 z dnia 31 grudnia 2012 r. Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Męcince, zatwierdził i wprowadził Regulamin organizacyjny jednostki (z późniejszymi zmianami), który określał jej strukturę wewnętrzną, zakres działań komórek organizacyjnych oraz zakres zadań, uprawnień i obowiązków pracowników.

W świetle art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą nr XXXIV/277/2017 Rady Gminy Męcinka z dnia 28 grudnia 2017 r. przyjęto „ *Gminny program wspierania rodziny na lata 2018 – 2020*”. Jako cel główny programu przyjęto „ *...niwelowanie dysfunkcyjności w rodzinie wykorzystując edukację i profilaktykę w zakresie promowania społecznie pożądanego modelu rodziny poprzez wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci.*”.

(dowód: akta kontroli str. 15-38)

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190 cyt. ustawy. Gmina realizowała cele Programu Wspierania Rodziny poprzez przydzielanie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji, wsparcia udzielanego przez asystenta rodziny, pracowników socjalnych Ośrodka, przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej, diagnozę przyczyn kryzysu w rodzinach na terenie gminy, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, współdziałanie Poradni Rodzinnej działającej przy Gminnym Ośrodku Zdrowia w Męcince, placówek oświatowych w Męcince i Piotrowicach, organizacji pozarządowych, kościołów, związków wyznaniowych oraz sołectw. W „*Poradni Rodzinnej przy Gminnym Ośrodku Zdrowia w Piotrowicach nr 113*” dalej zwanej „*Poradnią*”, udzielano wsparcia specjalistycznego psychologicznego, psychoterapeutycznego, pedagogicznego, psychiatrycznego oraz w zakresie terapii uzależnień. W ramach oferowanych w Poradni świadczeń istniała możliwość poddania się badaniom psychologicznym celem diagnostyki występowania trudności szkolnych,

zaburzeń psychopatologicznych i struktury osobowości. Terapia miała charakter indywidualny oraz grupowy. Umawianie wizyt u specjalistów możliwe było w dni robocze w siedzibie Gminnego Ośrodka Zdrowia w Piotrowicach. W 2018 r. z usług Poradni skorzystało 40 osób. Ponadto funkcjonował „Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych w Męcince” dalej zwany „Punktem”. Zatrudniony był w nim psycholog będący specjalistą psychoterapii uzależnień. W okresie objętym kontrolą z usług Punktu skorzystało 145 osób, w tym rodziny z dziećmi. Organizowano w nim również grupy wsparcia dla osób wykazujących uzależnienie od alkoholu. Punkt był czynny w każdy wtorek od godziny 15:00 do 18:00.

Ponadto rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych mogły korzystać z pomocy w zakresie konsultacji, poradnictwa specjalistycznego i mediacji świadczonej w:

- Placówkach oświatowych, do których uczęszczały dzieci.
- Sądzie Okręgowym w Legnicy.

Poradnictwo w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej udzielane było przez radcę prawnego w każdy czwartek w siedzibie Gminnej Biblioteki Publicznej w Męcince w godzinach 14:00 – 19:30. Od 2019 r. dodatkowo w każdy pierwszy czwartek miesiąca, nieodpłatnie świadczone było poradnictwo obywatelskie. Ponadto w okresie od 1 kwietnia 2018 r. do 11 marca 2019 r. nie wystąpiła sytuacja uzasadniająca potrzebę udzielenia wsparcia w postaci usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych.

(dowód: akta kontroli str. 43-46, 81-82)

Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą w Ośrodku było zatrudnionych 2 asystentów rodziny, w tym jeden od 1 lutego 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. oraz jeden z umową zawartą od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, praca asystenta rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była prowadzona. Asystent rodziny nie prowadził także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, kierownik Ośrodka przydzielał asystenta rodziny w świetle art. 11 ustawy. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym.

Kontrola 5 losowo wybranych akt pracy asystenta z rodziną wykazała, że:

- W przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny

przeprowadzał rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 ze zm.). Następnie po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny sporządzał wniosek o powyższą formę wsparcia, przekazując go do Kierownika Ośrodka.

- Kierownik Ośrodka po otrzymaniu wniosku pracownika socjalnego, przydzielał rodzinie asystenta rodziny.
- Dla każdej z rodzin opracowany był plan pracy z rodziną obejmujący zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, zawierający terminy ich realizacji oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich wykonanie. Ponadto przedmiotowe dokumenty zawierały w swojej treści przewidywane efekty pracy i tworzono je we współdziałaniu z rodzinami. W przypadku tego wymagającym, plan pracy z rodziną był skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.
- Wspieranie rodziny było prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.
- W skontrolowanych aktach rodzin wspieranych przez asystenta znajdowały się także sporządzone przez niego notatki służbowe, *„Dzienniki zajęć asystenta rodziny w środowisku”*, *„Sprawozdania asystenta rodziny w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej Okresowa Ocena Sytuacji Rodziny”*, korespondencja z instytucjami działającymi na rzecz rodziny, zawierające w swojej treści informacje o aktualnej sytuacji rodziny oraz podjętych działaniach określonych planem pracy z rodziną.
- Plany pracy z rodziną poddawano modyfikacjom w zależności od zaistnienia okoliczności, które powodowały zasadność takich działań.
- Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy w szczególności dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy. Asystent rodziny sporządzał okresowe oceny sytuacji rodziny przekazując je Kierownikowi GOPS. We wszystkich przypadkach przestrzegano 6 miesięcznego terminu sporządzenia okresowej oceny sytuacji rodziny. Przedmiotowe dokumenty były każdorazowo pieczętowane i podpisywane przez asystenta rodziny. Z treścią okresowych ocen sytuacji rodziny zapoznawano

wspieraną rodzinę. Wskazane jest, aby celem potwierdzenia spełnienia przepisu art. 15 ust. 1 pkt 15 dokumenty sygnował także Kierownik Ośrodka.

W okresie podlegającym kontroli pracą asystenta rodziny zostało wspartych 11 rodzin. Asystent rodziny zakończył pracę z 4 rodzinami określając powód:

- 3 rodziny - osiągnięcie przewidywanych efektów pracy i przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych,
- 1 rodzina - brak współdziałania i aktywnego udziału w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych.

Rodziny, z którymi asystent zakończył pracę były każdorazowo po tym okresie monitorowane.

Podkreślić należy, iż zasadność zakończenia pracy z rodziną zawsze wynikała z treści zawartej w dokumencie okresowej oceny sytuacji rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 41-42, 47, 50-72)

Asystent udzielał członkom rodziny pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej, sporządzał na wniosek sądu opinie dotyczące sytuacji rodziny, udzielał pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych wykazywanych przez rodziny z dziećmi.

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b) oraz pkt 4 lit. c) ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Prowadzone postępowanie wykazało, iż w okresie objętym kontrolą nie funkcjonowały tego typu rodziny. Z oświadczenia Kierownika GOPS wynika, iż nie było zgłoszeń osób wyrażających wolę podjęcia się tego zadania. Jako uchybienie uznaje się fakt, iż nie przeprowadzono rozeznania w zakresie zainteresowania pełnieniem takiej funkcji przez potencjalnych kandydatów, a także nie podjęto działań promujących tę formę wsparcia. Powyższe przekłada się bezpośrednio na możliwość realizacji zadań określonych w cytowanych przepisach prawa.

Kierownik Ośrodka oświadczył, iż na terenie Gminy nie prowadzono placówki wsparcia dziennego, o której mowa w art. 176 pkt 3 lit. c) ustawy. Gmina realizowała zadanie własne w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do łącznej liczby 7 dzieci. Zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,

- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Przyczynami stanowiącymi najczęstszą przesłankę do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej była postępująca niewydolność opiekuńczo – wychowawcza ich naturalnych rodzin. Jako istotny czynnik utrudniający lub uniemożliwiający podjęcie współdziałania z rodzinami na rzecz powrotu do nich dzieci był brak zgody rodziców na współpracę, brak aktywnego działania rodzin w zakresie określonym w planie pracy opracowanym i realizowanym przez asystenta rodziny we współpracy z rodziną, zaawansowane uzależnienia od środków psychoaktywnych oraz migrujący charakter funkcjonowania.

Kierownik kontrolowanej jednostki przygotowywał roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, które zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy, do dnia 31 marca każdego roku wójt składał radzie gminy oraz przedstawiał potrzeby związane z ich realizacją. Zauważyć należy, iż w sprawozdaniu uszczegółowiono informacje na temat realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, o których mowa w ustawie.

(dowód: akta kontroli str. 70-122)

Kontrola kwalifikacji zawodowych pracowników Ośrodka prowadzących pracę z rodziną potwierdziła, że spełniają oni w tym zakresie wymogi określone przepisami prawa. W przypadku wykształcenia asystentów rodziny analiza akt osobowych wykazała, iż posiadali oni kwalifikacje zgodne z ustawą. Asystenci rodziny zatrudnieni byli na podstawie umowy cywilnoprawnej. W okresie kontrolnym podnosili oni swoje kwalifikacje zawodowe w ramach szkoleń, których tematyka związana była z zadaniami realizowanymi przez asystenta rodziny, jednak realizacja i finansowanie szkoleń wynikało z zawartego przez nich odrębnego stosunku pracy (pracownicy pedagogiczni w jednostce oświatowej). Wobec powyższego uchybienia Gmina winna podjąć działania zmierzające do tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny i ich finansowania w sytuacji to umożliwiającej.

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny, w tym „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”, w ramach którego współfinansowano zatrudnienie asystentów rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 123-127)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Męcince nie stwierdzono nieprawidłowości.

Pouczenie

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 998 ze zm.).

Proszę w terminie do dnia **10 maja 2019 roku** o powiadomienie Wojewody Dolnośląskiego o sposobie realizacji uwag i wniosków przedstawionych w powyższym wystąpieniu pokontrolnym.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Dariusz Zawilla

ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU

Zitrowia i Polityki Społecznej
(kierownik komórki do spraw kontroli)

Grażyna Kowmała
.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

E. Malin
.....
(członek zespołu inspektorów)